

Marijan Premović, ŽUPA BUDIMLJA U SREDNJEM VIJEKU,
Državni arhiv Crne Gore, Cetinje, 2012.

Zadovoljstvo je predstaviti jedno izuzetno djelo, mladog i već afirmisanog naučnog radnika – Doc. dr Marijana Premovića. Istorijski esnaf i naučna zajednica Crne Gore je dugo čekala na izgrađivanje i naučno sazrijevanje jednog doktora istorije srednjeg vijeka. Predstavlja najmlađeg doktora istorijskih nauka u Crnoj Gori, jer je u 30-toj godini doktorirao na katedri za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu u julu 2013. godine. Kod mentora prof. dr Andrije Veselinovića i članova komisije: prof. dr Siniše Mišića i prof. dr Srđana Rudića.

Dr Marijan Premović, doktoriranjem na prestižnoj katedri za istoriju Univerziteta u Beogradu i svojim brojnim naučnim radovima u domaćim i međunarodnim časopisima na SSCI listama, stasava u vrsnog istoričara i istraživača. Angažovan je na katedri za istoriju Filozofskog fakulteta u Nikšiću gde izvodi nastavu na četiri predmeta: Istorija Balkana u Srednjem vijeku I-II, Opšta istorija Srednjeg vijeka I-II.

Ova knjiga predstavlja plod naučno-istraživačkog rada i dopunjen tekst magistarske teze, odbranjene pred komisijom: akademik Rade Mihaljčić, prof. dr Andrija Veselinović, prof. dr Nenad Lemajić

Srednjovjekovna istorija ovih prostora, nedovoljno je istražena naučna

oblast. Neophodno poznavanje, u prvom redu latinskog i staroslovenskog jezika, uz dobru potkovanost istorijskim procesa toga perioda – predstavljaju hendikep za ozbiljniji naučni prilaz. Dosadašnja saznanja o srednjovjekovnoj župi Budimlja su u najvećoj mjeri bila oskudna i površna, te se zaključilo da je naučno opravdano, da ova tema bude obrađena u okviru posebne naučne studije. Srednjovjekovna župa Budimlja je predstavljala jednu od najvažnijih župa na cijelom prostoru Polimlja.

Na osnovu Skadarskog deftera iz 1485. saznajemo da je Budimlja imala 29 sela, od Zaostra i Babina na sjeveru – do Trepče, Šekulara i Gornje Ržanice na jugu. Mnoga sela sačuvala su i do danas svoje nazive, a ostala nepoznata, su ovim istraživanjem ubicirana i upoređena sa savremenim stanjem – čime su unaprijeđena mnoga dosadašnja saznanja, što je još jedan od doprinosa ove knjige. Autor je uspio, da u stilu tradicionalne historiografske škole, metodološki i heuristički, naučno sistematizuje i definiše ovu temu: geografski položaj i prirodne odlike, granice, naselja, političke i privredne odlike, tekovine kulturne baštine župe Budimlja. Proučavajući određene probleme i teme, dr Premović u knjizi iznosi brojne dokaze i izvodi zaključke o najvažnijim pitanjima predmeta svo-

je naučne opservacije. Dr Marijan Premović je znalački i naučno koristio podatke hrisovulja, turskih deftera, brojne do sada neobjavljivane izvore, savjesno istražujući po brojnim arhivima, naročito u Dubrovniku, serije arhivskih knjiga Dubrovačkog arhiva.

Na 195 stranica ove vrijedne knjige prikazane su političke prilike, ranija prošlost Polimlja, župa Budimlja pod upravom Nemanjića, Altomanovića, Hrebeljanovića, Brankovića. Pad ovih prostora pod Osmanlije 1455. godine. Pod Osmanlijama Budimlja ostaje u domenu carskog hasa. Autor, dr Premović nam odslikava privredne prilike u Srednjem vijeku na prostoru Polimlja: zemljoradnju, stočarstvo, trgovinu i trgovačke puteve, rudarstvo. Autor apostrofira uzgajanje industrijske biljke lan, dok je pčelarstvo bilo u usponu na ovom prostoru. Preko Budimljanske župe su išli važni karavanski putevi i trgovina sa Dubrovnikom. U poglavlju koji govori o ostacima materijalne kulture, dr Premović opisuje: Bihor grad, Šudikovski kamen, Jerinjin grad, Gradac, Zlatni zapon. U poglavlju koje govori o manasti-

rima i crkvama ovoga prostora, opisani su: Budimljanska episkopija i episkopi, Đurđevi stupovi, manastir Šudikova, manastir Uroševica, Kaludra-Ćelije, Budimlja i Namastir.

Tekst knjige je oplemenjen brojnim istorijskim kartama prof. dr Gordane Tomović, odličnim fotografijama Zorana Riba Raičevića, obogaćen tabelama, spiskovima, priložima, kao i registrom geografskih pojmova i registrom ličnih imena. O ozbiljnom i savjesnom naučnom pristupu dr Marijana Premovića, u prilog više i za pohvalu ide i činjenica o preko 500 fusnota. Pozitivne i pohvalne recenzije za ovu knjigu potpisuju čak tri redovna profesora sa tri različita univerziteta: prof. dr Andrija Veselinović (Filozofski fakultet Beograd); prof. dr Božidar Šekularac (Filozofski fakultet Nikšić); prof. dr Milovan Obradović (Filozofski fakultet Priština). Stoga, ovo izuzetno djelo, preporučujem javnosti, sa željom da nam autor, u svojim budućim naučnim istraživanjima i radovima predstavi djela sličnoga nivoa i kvaliteta u skladu sa svojim neospornim talentom i naučnim senzibilitetom.

Dr Radenko Šćekić